

донецький державний
університет управління

dsum.edu.ua

матеріали

міжнародної науково-практичної конференції

«СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
ДЕРЖАВНОГО ТА
ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ»

3-4 жовтня
2017 р.

1992

2017

УДК 338(082)
ББК 35.05я4
С83

Редакційна колегія:

Голова – *Марова С. Ф.*, д.держ.упр., професор, голова оргкомітету, ректор Донецького державного університету управління;

Заступник голови – *Балуєва О. В.*, д.е.н., доцент, заступник голови оргкомітету, проректор з наукової роботи Донецького державного університету управління;

Члени ради:

Токарева В. І., д.держ.упр., професор, проректор з науково-педагогічної роботи Донецького державного університету управління;

Дятлова В. В., д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності Донецького державного університету управління;

Черниш О. І., д.держ.упр., професор, завідувач кафедри менеджменту виробничої та невиробничої сфери Донецького державного університету управління;

Стойка А. В., д.держ.упр., професор, завідувач кафедри туризму та логістики Донецького державного університету управління;

Чечель А. О., д.е.н., доцент, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Донецького державного університету управління;

Калініна І. В., к.ю.н., доцент, завідувач кафедри спеціально-правових дисциплін Донецького державного університету управління;

Никифоренко Н. О., к.і.н., доцент, завідувач кафедри соціології управління Донецького державного університету управління;

Хороших В. В., к.держ.упр., доцент, завідувач кафедри маркетингу Донецького державного університету управління;

Драгомірова Є. С., к.е.н., доцент, Донецького державного університету управління.

Затверджено друку рішенням Вченої ради
Донецького державного університету управління від 27.09.2017 р. № 2/8.

С83 Стратегічний потенціал державного та територіального розвитку :
Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Маріуполь,
3–4 жовтня 2017 р. – Маріуполь ; Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2017. – 418 с.
ISBN 978-617-7104-90-1

У збірнику представлені матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічний потенціал державного та територіального розвитку», присвяченої 25-річчю Донецького державного університету управління. Наведено погляди представників органів державної та місцевої влади, наукової спільноти та практиків щодо проблем формування стратегічного потенціалу державного та територіального розвитку та пошуку шляхів їх вирішення. Матеріали будуть корисними для наукових та практичних працівників, керівників підприємств, викладачів вищої школи, аспірантів, студентів.

УДК 338(082)
ББК 35.05я4

УДК 316.3: 338.48

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В СФЕРІ ТУРИЗМУ: ТРАНСКОРДОННИЙ АСПЕКТ

СТОЙКА А.В.,

доктор з державного управління, професор

КОНОВАЛОВ А., здобувач

Донецький державний університет управління (м. Маріуполь)

Сучасний туризм – одна із найпотужніших та динамічних галузей світового господарства, тенденції розвитку якого свідчать про упевнену позитивну динаміку попиту на курортно-рекреаційні послуги.

У глобальній економіці середньорічні темпи зростання сукупних доходів від оздоровчого туризму, починаючи з 2012 р. склали 6,8%, досягнувши 563,2 млрд дол. США в 2015 р.; за прогнозом, до 2020 р. вони зростатимуть з середньорічним темпом 7,5% до 808 млрд дол. США [1].

Туристська галузь – одна із складових економіки України, важливий чинник інтеграції держави в європейське і світове співтовариство. Галузь є невід’ємною складовою формування зовнішньоекономічних зв’язків, а що певною мірою здійснюються на умовах транскордонного співробітництва. Останнє дає змогу реалізувати спільні проекти та програми щодо розвитку туризму та спрощення переміщення громадян.

Територіальне управління розвитком громад в умовах децентралізації спонукає до транскордонного співробітництва, що сприятиме вирішенню проблемних питань та усуненню диспропорцій в економічному розвитку регіонів, а також позитивно вплине на збереження добросусідських відносин та спрямовуватиметься на поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами сусідніх країн. Західні області України, статистичні показники розвитку туристичної сфери яких мають усталену тенденцію зростання, особливо вимагають функціонування не лише механізмів державного управління, а й суспільно-гуманітарного дискурсу щодо розвитку специфічних категорій регулювання взаємовідносин в громадах та зниження соціального напруження в суспільстві, особливо, в умовах введення безвізового режиму.

Так, вказані якісні характеристики певною мірою окреслюють специфічну категорією – соціальний капітал, що відповідає окресленим запитам сьогодення та набуває вагомого значення в умовах нестабільного економічного розвитку при загальноукраїнському зниженні рівня довіри до влади та владних структур.

Базовою функцією соціального капіталу, яка визначає передумови для сталого розвитку суспільства на основі довіри, становлення особистості, самоствердження впевненості, є функція соціалізації. Найважливішим інститутом соціалізації особистості є об’єднання, яке стимулює соціальну активність і створює додаткові умови для формування життєвої позиції. Самодіяльна спільнота надає додатковий життєвий простір для соціального

самоствердження, оцінки та визнання результатів своєї діяльності, і в силу цього має величезний виховний потенціал. Соціалізації особистості в самодіяльному об'єднанні сприяють сприятливі умови для міжособистісних комунікацій. Туристський простір – це зона спілкування, сфера розкриття здібностей і реалізації потреби в самовираженні і визнання.

Вчені розглядають певні функції соціального капіталу [2], однак, в умовах транскордонного співробітництва в сфері туризму актуалізуються саме дві з них – інституціональна та економічна.

Інституційну функцію соціального капіталу сфери туризму розглядають через призму синергії культурної та рекреаційної сфери, що, забезпечують формування ефективних економічних відносин, координацію господарської діяльності, досягнення суспільно-політичних цілей розвитку держави. Економічна функція полягає в забезпечення процвітання і благополуччя громадян, а також обумовлює соціально-економічний, науково-технічний розвиток суспільства. Однак, синергетичний ефект вказаних функцій при зарегульованості та невідомості механізмів державного управління, може призвести до негативних проявів соціального капіталу – еміграції населення до економічно розвинутих країн через транскордонні території та забезпечити несанкціонований товарообіг. Адже соціальний капітал зменшує витрати на координацію спільної діяльності, замінюючи формальні правила і процедури неформальними нормами, які є традиційними для певної країни, тобто є джерелом додаткових доходів.

Взаємозв'язок туризму з іншими сферами економічної діяльності обумовлює зростання уваги до оцінки його результатів господарської діяльності, а також до комплексного аналізу його взаємозв'язків з іншими соціально-економічними процесами на основі певних концепцій, рамок, відповідних баз даних і методів. Для цього система національних рахунків у більшості країн доповнена функціональними допоміжними рахунками, які засновані на зборі та аналізі статистичних даних, які раніше не бралися до уваги при оцінці туризму і його внеску в економіку країни. Метою таких рахунків є зосередження уваги на певних аспектах економічної сфери, за їх допомогою статистика туризму отримує зв'язок з основним масивом макроекономічного аналізу, де основою обліково-контрольного механізму з дослідження питань добробуту суспільства, рівня розвитку економіки, суспільного розвитку, функціонування інститутів виступає соціальний капітал, який характеризує функція обліку та контролю [2].

Таким чином, вважаємо доцільним дослідження впливу соціального капіталу на розвиток сфери туризму саме транскордонних територій з метою усунення негативних його проявів в умовах дії безвізового режиму з країнами ЄС, що може негативно відбиватись на соціально-економічних відносинах та зовнішньоекономічних зв'язках країн-партнерів.

Список використаних джерел:

1. Гуменюк В.В. Державне регулювання ринку курортно-рекреаційних послуг / арэф. на здобуття наук ступеня доктора економічних наук. // Спец.

08.00.03 – Економіка та управління національним господарством. – Київський національний торговельно-економічний університет. – Київ, 2017. – 42 с.

2. Карпенко Ю.В. Сутність та структура соціального капіталу сфери туризму в умовах модернізації економіки / Ю.В. Карпенко // Економічний вісник Донбасу, 2017. – N 1(47). – С. 110-118

УДК 331.101.6(045)

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАЦІ НА УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

ДЕЙЧ М.Е.,

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри ПА та АМ

БАЙРАК А.О.,

викладач кафедри ПА та АМ

Донецький державний університет управління (м. Маріуполь)

Актуальність проблематики соціальної відповідальності в Україні зумовлена, передусім, конституційним визначенням її статусу як соціальної, демократичної, правової держави, в якій визнаються та забезпечуються фундаментальні права і свободи людини [1], зокрема, у сфері праці. З огляду на це, метою даного дослідження є визначення найбільш важливих пріоритетів розвитку соціальної відповідальності як передумови реалізації концепції гідної праці в Україні.

Розуміння соціальної відповідальності формувалося в ході суспільно-історичного процесу індивідуалізації особистості, в основі якого лежить переосмислення основного принципу взаємодії соціального цілого і його елементів [2, с. 82]. Ґрунтуючись на соціал-демократичних ідеях соціальної відповідальності, соціальна держава може бути визначена як правова, демократична держава з розвинутим громадянським суспільством, що забезпечує соціальний устрій, який доцільно сполучає засади свободи і влади, базується на принципах соціальної рівності, справедливості, загальної солідарності та взаємної відповідальності. При цьому принцип взаємної відповідальності передбачає чітке визначення та розподіл сфер соціальної відповідальності всіх рівнів влади і управління, соціальних партнерів, інших інститутів громадянського суспільства та кожної людини [3, с. 82].

Основними напрямками реалізації соціальної відповідальності є права людини (зокрема в сфері праці), трудові й добросовісні ділові практики, навколишнє середовище, участь у житті місцевих громад та їх розвиток, взаємодія зі споживачами та організаційне управління. При цьому останнє уможливорює реалізацію дій організації щодо інших основних напрямів і впровадження принципів соціальної відповідальності.

Трудові практики охоплюють питання найму і трудових відносин, умов праці та соціального захисту, охорони праці й безпеки на робочому місці, розвитку людського потенціалу і соціального діалогу. Добросовісні ділові